

Босна и Херцеговина

**ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ**

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ
У 2008. ГОДИНИ**

Тузла, децембар 2008. године

Садржај

1.	УВОД	1
2.	САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ	3
3.	КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ	5
3.1	Правила ДЕРК-а	5
3.2	Документа која одобрава ДЕРК	7
3.3	Поступци издавања лиценци	9
3.4	Праћење активности лиценцираних субјеката	10
3.5	Поступци одобрења тарифа за услуге преноса електричне енергије, рад НОС-а и помоћне услуге	11
3.6	Тржиште електричне енергије	13
3.7	Заштита купаца	17
3.8	Остале активности	17
4.	МЕЂУНАРОДНЕ АКТИВНОСТИ	19
4.1	Енергетска заједница	19
4.2	Регионална асоцијација енергетских регулатора – ЕРРА	24
4.3	Медитеранска радна група за регулисање електричне енергије и природног гаса – МЕДРЕГ	26
4.4	Међународна мрежа енергетских регулатора – ИЕРН	27
4.5	Механизам компензације између оператора преносног система (ИТЦ механизам)	27
5.	РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ	29
6.	ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2009. ГОДИНИ	30
ПРИЛОЗИ		
A.1:	Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине	32
A.2:	Основни електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине	33
A.3:	Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине	34
B.1:	Упоредни подаци о цијенама електричне енергије за домаћинства и индустрију	35
B.2:	Тренд просјечних регулисаних цијена и структура потрошње у БиХ	36

1. УВОД

Ове се године навршило пет година од успоставе Државне регулаторне комисије за електричну енергију. Као нова државна институција стрпљиво је пролазила пут од почетног упознавања јавности о свом мандату у електроенергетском сектору Босне и Херцеговине, од пионирских корака креације регулаторног правног оквира сектора, одређивања тарифа за услуге нових институција електроенергетског система БиХ – Јединствене преносне компаније БиХ и Независног оператора система у БиХ, до пуноправног чланства у међународним регулаторним асоцијацијама.

У околностима у којима је дјеловала, у друштву од којег се не може одвојити и чију је судбину свих ових година дијелила, постизала је колико је било могуће. До сада изграђен правни идентитет, буџетска независност, солидни људски и финансијски ресурси и независно руководство гаранција су да ће у будућности моћи и више и боље. Ово су уједно и темељне одлике позиције енергетских регулаторних тијела чију важност додатно потенцира и ново законодавство Европске уније. Заинтересована да очува и одбрани независност свог статуса и буџета, Државна комисија је у више прилика различитим органима и тијелима добронамјерно указивала да су нека новија законодавна рјешења и интерпретације пријетња и негација принципа и праксе функционисања европске регулаторне структуре.

До данас је затражена судска ревизија само једне одлуке Државне регулаторне комисије. Пресуде по тужбама два умјешача у тарифном поступку су са занимањем очекиване јер је и у пракси Суда Босне и Херцеговине по први пута преиспитиван меритум одлуке државне институције са тако специфичним надлежностима, овлаштењима и одговорностима. Суд БиХ је у оба спора утврдио да нема повреде материјалних прописа или правила поступка и да је Регулатор правилно примјенио *Закон о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ* и на њему засноване подзаконске акте.

Поред позитивних налаза ревизорске куће “РЕВИК”, финансијски извјештаји ДЕРК-а за још једну годину афирмативно су оцијењени и од стране Уреда за ревизију институција БиХ. Безрезервно су прихваћене његове препоруке о којима се отворено и темељито расправљало и пред надлежним радним тијелима домова Парламентарне скупштине БиХ, по њиховим новоуспостављеним процедурама.

Према енергетским показатељима и очекиваним финансијским резултатима 2008. година је најуспјешнија година за електроенергетски сектор, након 1991. године. Први пут након неколико деценија, сектор је у цјелини гледајући, пословао профитабилно. Произведено је близу 14.000 GWh, укупна домаћа потрошња достигла је историјски максимум од 12.240 GWh, док је нето извоз износио 1.640 GWh.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је независна институција Босне и Херцеговине, која дјелује у складу са принципима објективности, транспарентности и равноправности, и има јурисдикције и одговорности над преносом електричне енергије, операцијама преносног система и међународном трговином електричном енергијом.

ДЕРК је непрофитна институција и финансира се из регулаторних накнада које плаћају лиценцирани субјекти.

На тржишту електричне енергије БиХ током 2008. године регистрован је повећан број трговинских трансакција. У овим трансакцијама учествовао је и повећан број субјеката лиценцираних за међународну трговину електричном енергијом а интерес за добијање лиценце кандидовало је још неколико будућих трговаца.

Непромијењена је ситуација у погледу права купаца да набављају енергију на тржишту, односно да прихвате статус квалификованог купца. Могућност да набављају енергију на тржишту електричне енергије квалификовани купци нису користили јер су велепродајне цијене на тржишту југоисточне Европе практично на нивоу тарифних цијена за крајње купце.

Алуминиј д.д. Мостар, чија потрошња чини око 20% укупне потрошње у Босни и Херцеговини, наставио је да набавља одређени дио енергије на тржишту. Укупна набавка на тржишту износила је 1.223 GWh, што чини 12% од укупне потрошње крајњих купаца у БиХ, и то уједно и чини проценат стварне отворености тржишта у БиХ.

Функционалност, ефикасност и транспарентност модела пружања помоћних и системских услуга у електроенергетском систему БиХ преиспитивани су током цијеле године због изузетног значаја за његову сигурност и стабилност. Рјешавање овог али и још неких кључних питања електропреносног система БиХ која се тичу регулисања, вођења система и управљања преносном мрежом отежавају како неспоразуми чланова Управе тако и Управног одбора “Електропреноса Босне и Херцеговине” Бања Лука који су трајали добар дио године и још увијек трају. Крајем ове године напоре да антиципирају правце изласка из кризне ситуације учинили су председавајући Савјета министра БиХ и председници ентитетских влада иницијативама и разговорима о конкретним хитним мјерама и активностима у електроенергетском сектору, а посебно у дјелатности преноса електричне енергије. Државна регулаторна комисија је инсистирала на деблокади рада Компаније договором представника дионичара/акционара постигнутим и на потом одржаној Скупштини друштва. Регулатор очекује да идућа година потврди вјеродостојност свих актера да преузете обавезе и испуне.

Државна регулаторна комисија прати развој енергетске политике Европске уније. Стога је разумљиво њена пажња била оријентисана на поруке тзв. *Трећег пакета енергетских прописа*. Нова правила чији се процес креирања и усвајања већ дуже вријеме прати и која би у првој половини 2009. године требала постати дио правног наслеђења ЕУ произвешће нове захтјеве за прилагођавања и промјене у сектору електричне енергије, економском положају регулисаних дјелатности и позицији државних регулатора.

Као пуноправан члан више регулаторних тијела ДЕРК даје пуни допринос развоју стабилног и хармонизираниог регулаторног оквира у регији и подстиче узајамну сарадњу регулаторних тијела али и дијалог са свим другим учесницима тржишта.

2. САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ

Државну регулаторну комисију за електричну енергију је основала Парламентарна скупштина БиХ доношењем Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ и именовањем чланова Комисије.

Дом народа је, на својој 15. сједници одржаној 7. априла 2008. године, једногласно усвојио Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију у 2007. години са сљедећим закључком:

“Дом народа Парламентарне скупштине БиХ тражи од Савјета министара БиХ да убрза процедуру именовања чланова Државне регулаторне комисије за електричну енергију којима је истекао мандат, како би она радила пуним капацитетом.”

Чланови Комисије из Федерације Босне и Херцеговине су:

- Мирсад Салкић, са мандатом од 5 година (од 1. јула 2003. до 30. јуна 2008. године) и
- Никола Пејић, са мандатом од 5 година (од 25. септембра 2007. године до 24. септембра 2012. године).

Члан Комисије из Републике Српске је

- мр. Владимир Докић, са мандатом од 4 године (од 1. јула 2003. до 30. јуна 2007. године).

Уочљиво је да је 30. јуна 2007. године истекао четворогодишњи мандат члану Комисије из Републике Српске Владимиру Докићу, те годину дана касније и петогодишњи мандат члану Комисије из Федерације БиХ Мирсаду Салкићу. Оба раније изабрана члана Комисије у складу са одлукама ентитетских влада, до избора –реизбора у Парламентарној скупштини БиХ настављају и даље обављати ову функцију¹.

Након избора првог предсједавајућег Комисије мр. Владимира Докића (предсједавао до 30. јуна 2004. године), у складу са принципом ротације чланова Комисије на овој функцији, Комисијом су предсједавали овим редом: Мирсад Салкић (до 30. јуна 2005. године), Жељко Топић (до 30. јуна 2006. године), поново Владимир Докић (до 30. јуна 2007. године), по други пут Мирсад Салкић (до 30. јуна 2008. године) и Никола Пејић, актуелни предсједавајући до 30. јуна 2009. године.

Рад у Државној регулаторној комисији за електричну енергију одвија се и даље према организационој шеми усвојеној почетком њеног конституисања а особље из године у годину јача своје стручне капацитете да прати захтјеве регулаторне праксе коришћењем разноврсних облика надградње знања и искуства. Нова знања се стичу на различитим струковним савјетовањима, конференцијама и тематским семинарима, у земљи и иностранству, као и учењем на даљину (*distance e-learning*). Посебно се користе образовни програми Регионалне асоцијације енергетских регулатора (ЕРРА) и Школе регулације у Фиренци (FSR). Једногодишњи “Програм обуке у области енергије у

¹ У вријеме израде овог извјештаја поступак избора чланова Комисије налази се у процедури у владама ентитета. Након што приједлог ентитетске Владе потврди Народна скупштина Републике Српске, односно Парламент Федерације БиХ, номинација се доставља Савјету министара Босне и Херцеговине, које предлаже именовање Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.

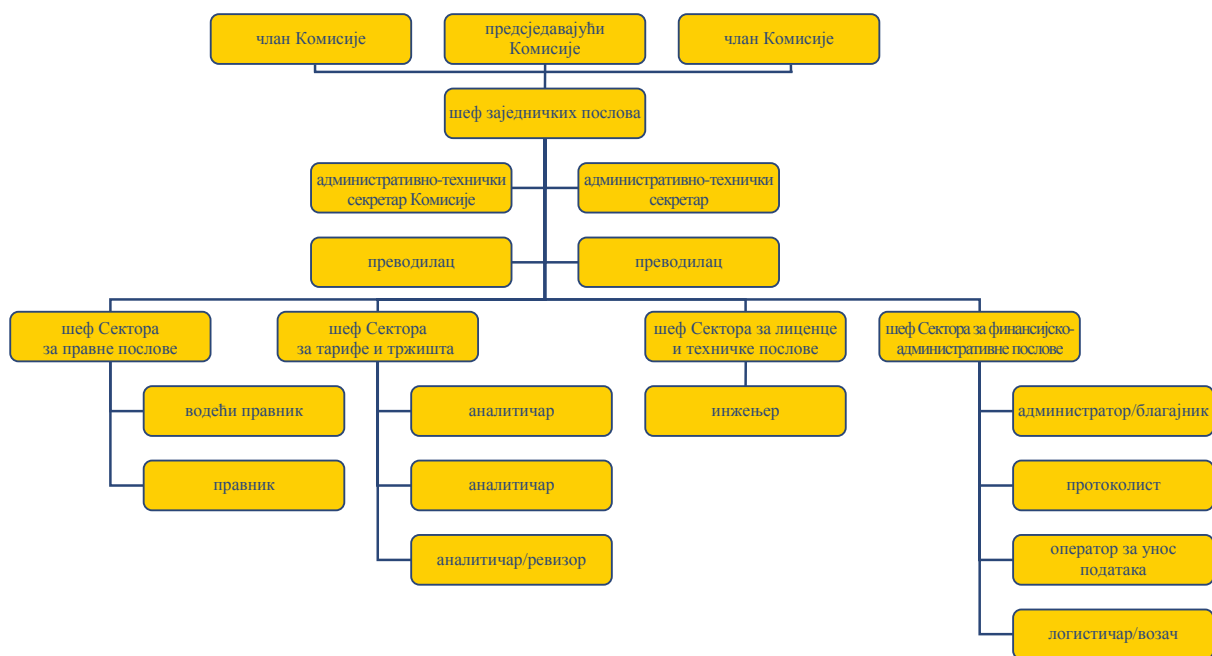
FLORENCE SCHOOL OF REGULATION

југоисточној Европи” који су организовале владе Уједињеног Краљевства и Словеније је кроз својих седам модула пружио пријекно потребну помоћ земљама у регији у преузимању европске правне регулативе. Вриједну подршку у овом смислу пружају и Европска комисија, кроз пројекат Техничке помоћи регулаторном систему сектора енергетике БиХ, и Агенција за међународну сарадњу САД (USAID), кроз пројекат Асистенције регулативи и реформи енергетског сектора (РЕАП).

ДЕРК ће и даље људске потенцијале развијати кроз већ афирмисане али и кроз нове методе обуке, те употребу савремене техничке опреме. Оправданост оваквог одређења потврђују до сада стечена професионална знања и искуства из регулаторне праксе, које особље са унапредованим информатичким, комуникационим и презентацијским вјештинама све успјешније излаже и на регионалним међународним струковним скуповима.

ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА ДЕРК-а

3. КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2008. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију одржала је 12 редовних сједница, 25 интерних састанака и организовала 11 јавних расправа.

На редовним сједницама разматрају се и утврђују акта из регулаторне надлежности у складу са законом прописаним овлаштењима, а на интерним састанцима се разматрају питања и усвајају акти организационо-административне природе.

У циљу прибављања коментара заинтересованих лица и јавности на правила и прописе, или било који други документ, ДЕРК организује општу расправу. У циљу рјешавања техничких питања у току поступка и обраде процедуралних или суштинских питања, одржава се техничка расправа. У циљу утврђивања одлучујућих чињеница на основу којих би ДЕРК могао ријешити спор или одређене захтјеве, одржава се формална расправа.

Редовне сједнице и све врсте јавних расправа су отворене за јавност.

У извјештајном периоду Комисија је усвојила или одобрила више докумената. Овај извјештај представља најзначајније од њих који су, у правилу, усвајани кроз процесе јавних расправа.

Отвореност увиду јавности кроз консултације и комуникацију са свим заинтересованим члановима стручне али и шире јавности темељна је оријентација Комисије која помаже провјери исправности предложених рјешења прије њиховог коначног усвајања. Праксу међусобне размјене прибављених коментара јавности, у истим или сличним поступцима, примјењују сва три регулаторна тијела за електричну енергију у Босни и Херцеговини.

3.1 Правила ДЕРК-а

Правилник о прикључку

ДЕРК је у октобру 2008. године *Правилником о прикључку* прописао процедуре за прикључак нових објеката произвођача или купаца на преносну мрежу напонског нивоа 400, 220 и 110 kV, прикључак објеката на средњенапонски ниво 35, 20, 10 и 6 kV у трафостаницама 110/x kV Електропреноса БиХ, као и за постојеће објекте у случају повећања инсталисане снаге, доградње или реконструкције објекта.

Реализација израженог јавног интереса за изградњом и проширењем производних и преносних капацитета корисника потакла је укључивање већег броја субјеката у припреми одговарајућих процедура за прикључење ових капацитета на електропреносну мрежу Босне и Херцеговине којом управља и коју одржава, гради и проширује Компанија за пренос електричне енергије – Електропренос БиХ.

Расправе о нацрту овог документа представиле су различите интересе и погледе о начинима и условима прикључења, намјени и структури накнаде за прикључак, о делегирању права и обавеза појединим субјектима у новоструктурираном електроенергетском сектору БиХ по основу изградње прикључака и њиховог финансирања.

Овај врло захтјеван, сложен и одговоран процес завршен је доношењем Правилника о прикључку, чија практична провјера тек слиједи.

Одлука о измјенама и допунама Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге

Методологија за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, рад независног оператора система и помоћне услуге, усвојена у јуну 2005. године, омогућава да се на праведној основи одреде цијене за услуге коришћења природног монопола и истовремено осигурају регулисаним компанијама приходи, који су им потребни за нормалан рад. Електроенергетски сектор у Босни и Херцеговини налази се у процесу трансформације ка тржишном начину рада. Овај процес Државна регулаторна комисија континуирано прати и подстиче. С тим у вези, ДЕРК је у јануару 2007. године извршио прву измјену Методологије којом се омогућило ефикасније тарифирање и коришћење преносног система у БиХ.

Препознавајући да је функционалан, ефикасан и транспарентан модел пружања помоћних и системских услуга основни предуслов сигурног и поузданог рада електроенергетског система, квалитетног снабдијевања купаца и даљњег развоја тржишта електричне енергије у БиХ, у намјери унапријеђења актуелног концепта и техничке спроведивости пружања ових врло комплексних услуга у електроенергетском сектору, ДЕРК се одлучио и за другу измјену Методологије. На сједници одржаној 11. децембра 2008. године, утврђен је *Нацрт одлуке о измјенама и допунама Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге* и исти упућен у јавну расправу, а њено усвајање се планира почетком 2009. године.

Одлука о регулаторном контном плану за НОС БиХ

У децембру 2008. године ДЕРК је донио *Одлуку о регулаторном контном плану за Независног оператора система у Босни Херцеговини* у циљу јединственог приступа у евидентирању средстава, трошкова, прихода и расхода овог регулисаног субјекта. Као основ за ову одлуку искоришћен је оперативни контни план НОС-а БиХ, усаглашен с Међународним рачуноводственим стандардима и Стандардима финансијског извјештавања.

Регулаторни контни планови омогућавају ефикасно праћење активности регулисаних субјеката укључујући извршење постављених регулаторних захтјева, транспарентније рачуноводствено евидентирање у регулисаним компанијама и једноставније вођење тарифних поступака.

ДЕРК ће током 2009. године усвојити и регулаторни контни план за Електропренос БиХ.

Одлука о измјени Одлуке о успостави поједностављене процедуре издавања лиценце за међународну трговину за подносиоца захтјева у статусу квалификованог купца

Након одлуке ДЕРК-а о отварању тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини и усвајања правилника ентитетских регулаторних комисија о стицању статуса квалификованог купца, Државна регулаторна комисија је посебном одлуком озваничила право квалификованим купцима непосредно спојеним на преносну мрежу да у скраћеном поступку добијају лиценцу за међународну трговину у сврху увоза електричне енергије ексклузивно за властите потребе са привременим важењем до двије године.

Измјеном ове одлуке омогућено је истим субјектима да у поједностављеној процедури стичу и нову лиценцу за исту намјену у трајању до пет година.

3.2 Документа која одобрава ДЕРК

Приједлог правила за додјељивање права за коришћење прекограничних преносних капацитета

Прекогранични преносни водови представљају инфраструктуру која омогућава слободно одвијање међународне трговине електричне енергије. Загушење на овим водовима смањује могућност слободне трговине те је потребно примијенити правила за управљање загушењима односно правила која ће на недискриминаторан, транспарентан и тржишно оријентисан начин извршити алокацију расположивих капацитета.

Експлицитне аукције користе се за алокацију преносних капацитета на готово свим границама европских држава, што је у складу са Прописом 1228/2003/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 26. јуна 2003. године о условима приступа мрежи за прекограничну трговину електричне енергије.

НОС БиХ је сачинио и доставио ДЕРК-у на одобрење *Приједлог правила за додјељивање права за коришћење прекограничних преносних капацитета* која су базирана на тржишним принципима и обављају се путем експлицитних аукција, чиме се максимира тржишна вриједност преносних капацитета.

У току јавне расправе о правилима, појавили су се нови приједлози, које ДЕРК проучава и усаглашава. Очекује се да ће тај процес бити завршен прије истека првог полугодишта 2009. године.

До доношења нових правила примјењују се раније одобрена *Привремена правила за додјелу прекограничних преносних капацитета на мјесечном нивоу*.

Преглед субјеката који уплаћују и користе средства по основу накнада за некоришћење додијељених прекограничних преносних капацитета у 2008. години

КМ

мјесец	Субјекти који уплаћују средства						Корисници средстава		Укупно
	РУДНАП	ЕРС	ЕПХЗХБ	ЕПБИХ	Прима Београд	ЕФТ	НОС БиХ	Електро-пренос БиХ	
I	53.169,0			44.149,0	44.640,0		44.149,0	97.809,0	141.958,0
II									
III	34.221,0	36.234,0						70.455,0	70.455,0
IV	47.820,0	45.465,0	18.432,0			32.598,0	47.820,0	96.495,0	144.315,0
V	63.318,0	41.664,0					41.664,0	63.318,0	104.982,0
VI	33.339,0							33.339,0	33.339,0
VII	14.718,0		16.080,0	11.754,0				42.552,0	42.552,0
VIII	89.310,0			19.765,5				109.075,5	109.075,5
IX	9.318,0							9.318,0	9.318,0
X	46.776,0							46.776,0	46.776,0
XI		390,0						390,0	390,0
XII			41.328,0				41.328,0		41.328,0
<i>Укупно</i>	391.989,0	123.753,0	75.840,0	75.668,5	44.640,0	32.598,0	174.961,0	610.855,5	744.488,5

ДЕРК је током 2008. године у складу са овим Привременим правилима, доносио закључке о расподјели средстава по основу накнада за некоришћење додијељених прекограничних преносних капацитета којима је одређивао уплатиоце и кориснике средстава, те њихову намјену за улагања у развој и изградњу прекограничних преносних капацитета БиХ према сусједним земљама.

Правилник о зонама сигурности надземних електроенергетских водова називног напона од 110 kV до 400 kV

Успоставом зона сигурности које се дефинишу овим правилником осигурава се заштита објеката и опреме електропреноса. Истовремено, електропреносна постројења и водови биће пројектовани, изграђени и коришћени тако да учинак њиховог коришћења неће угрожавати здравље становништва уз најмање могуће промјене природног окружења и вриједности пејсажа.

Региструјући неуједначеност и неприлагођеност одговарајуће техничке регулативе која се односи на пројектовање и изградњу надземних енергетских водова на простору Босне и Херцеговине и констатујући да се још увијек граде према прописима бивше СФРЈ, Државна регулаторна комисија је једном својом одлуком привремено, до доношења нових техничких норматива од стране надлежног државног тијела, као техничке нормативе са којима се усклађује градња објеката у зонама сигурности на територији БиХ, преузела нормативе из 1988. године.

“Предлаже се Независном оператору система у Босни и Херцеговини да организује јавну расправу о Индикативном плану развоја производње електричне енергије за период од 2009. до 2018. године, како би сви учесници у електро-енергетском сектору имали могућност да изнесу своје ставове и мишљења.”

(из закључака 24. сједнице Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, приликом усвајања Извјештаја о раду ДЕРК-а у 2007. години)

Индикативни план развоја производње за период 2009. – 2018. година

Индикативни план развоја производње се израђује за десетогодишњи период, а сваке године се иновира за слиједећу годину која није обухваћена планом. Циљ плана је да информише садашње и будуће кориснике о потребама и постојећим пројектима изградње нових производних капацитета. Истовремено, овај план користи се и као један од основа за израду *Дугорочног плана развоја преносне мреже за период од 10 година.*

Користећи искуство у припреми претходна два Индикативна плана, Независни оператор система у Босни и Херцеговини је изради Индикативног плана развоја производње за период од 2009. до 2018. године приступио раније и осигурао пуно квалитетније улазне податке, којим се план не само ажурирао и побољшао, већ и временски помјерио за једну годину.

Уважавајући закључке Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, о Индикативном плану је обављена и јавна расправа која је потврдила слагање са датим прогнозама потрошње, новим производним капацитетима и билансима снага и енергије на преносној мрежи. Одобравајући План ДЕРК је још једном констатовао пресудан утицај проактивног ангажмана свих субјеката планирања, те обезбјеђења квалитетних података за употребљивост ове врсте планова.

3.3 Поступци издавања лиценци

У току 2008. године, у више спроведених поступака, углавном због истицања рока претходно издатих *привремених* лиценци обновљене су, односно издате *нове* лиценце са периодом важења од 5 година, у дјелатности међународне трговине за:

- “Energy Financing Team” д.о.о. Требиње (јуни 2008),
- “Алуминиј” д.д. Мостар – увоз електричне енергије за властите потребе (новембар 2008.).

Осим наведених, током године вођени су и поступци издавања *привремених* лиценци, са периодом важења од двије године, субјектима који се први пут појављују на тржишту као међународни трговци електричном енергијом (лиценце за дјелатност међународне трговине):

- “Руднап” д.о.о. Бања Лука (јануар 2008.),
- “Интеренерго” д.о.о. Сарајево (новембар 2008.),
- “ЧЕЗ Босна и Херцеговина” д.о.о. Сарајево (децембар 2008.).

У току је поступак обраде захтјева за издавање привремене лиценце за међународну трговину које су поднијели “КОРЛЕА” д.о.о. Јајце, “ГЕН-И” д.о.о. Сарајево и “АТЕЛ БХ”

д.о.о. Сарајево. Такође, у поступку је и обрада захтјева за издавање нове лиценце (умјесто претходно издате привремене) за “ЕЗПАДА” д.о.о. Чапљина.

ДЕРК је морао одбити захтјев чланице Холдинга - Зависног предузећа “Рудник и Термоелектрана” а.д. Гацко за издавање привремене лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом с обзиром да статут Мјешовитог холдинга “Електропривреда Републике Српске” не даје могућност за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом чланицама Холдинга.

Као власници лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом, регистровани су и ЈП “Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне” д.д. Мостар, ЈП “Електропривреда Босне и Херцеговине” д.д. – Сарајево, МХ “Електропривреда Републике Српске” – Матично предузеће, а.д. Требиње, “Б.С.И.” д.о.о. Јајце (увоз електричне енергије за властите потребе) и “Бирач” а.д. Зворник.

Подсјећа се да је ДЕРК током 2007. године издао нове лиценце за активности независног оператора система “Независном оператору система у Босни и Херцеговини” Сарајево и за пренос електричне енергије “Електропреносу Босне и Херцеговине” акционарском друштву Бања Лука.

3.4 Праћење активности лиценцираних субјеката

Током године ДЕРК прати усклађеност дјеловања лиценцираних субјеката са прописаним условима коришћења лиценци, прије свега надзором регулисаних дјелатности које обављају НОС БиХ и Електропренос БиХ. Праћење активности врши се анализом редовних и ванредних извјештаја које подносе лиценцирани субјекти као и путем посјета власницима лиценци, са или без најаве. Власници лиценци подносе годишње, полу-годишње, мјесечне и дневне извјештаје о појединим активностима, како оним финансијске, тако и техничке и организационе природе. Такође, доступни су и извјештаји власника лиценци о ванредним погонским догађајима у систему.

Посјете стручног особља ДЕРК-а регулисаним субјектима омогућавају непосредан увид у њихове документе и активности као и извођење комплекснијих анализа рада и финансијске позиције субјеката са становишта примјене одобрених тарифа.

И ове године су констатовани проблеми у раду “Електропренос Босне и Херцеговине” а.д. Бања Лука чије функционисање дуже вријеме већ оптерећују како неслагања чланова Управе тако и Управног одбора Компаније о свим кључним питањима. Забринутост оваквим стањем и хитност његовог превазилажења, Државна регулаторна комисија је у више наврата исказивала и ентитетским владама – власницима, односно члановима Скупштине акционара/дионичара Електропреноса БиХ.

Уважавајући предузете активности влада и надлежних министарстава и недавно потписане документе:

- *Споразум о начелима енергетске политике* који су потписали предсједавајући Савјета министара БиХ и предсједници ентитетских влада 6. новембра 2008. године у Бања Луци (споразум дефинише начела политике у областима: промета и дистрибуције нафте и нафтних деривата; промета и дистрибуције гаса; производње, преноса и дистрибуције електричне енергије и еколошки чистих енергената),
- *Принципе договорене на Ванредној сједници Скупштине акционара Електропреноса БиХ* која је одржана 3. децембра 2008. године у Бања Луци,

ДЕРК изражава увјерење да ће досадашњи проблеми у раду Електропреноса БиХ бити отклоњени.

3.5 Поступци одобрења тарифа за услуге преноса електричне енергије, рад НОС-а и помоћне услуге

Тарифе за услуге преноса електричне енергије, рад НОС-а и помоћне услуге које се примјењују од јануара 2008. године ДЕРК је донио у децембру 2007. године, по окончању тарифних поступака који су описани у Извјештају о раду ДЕРК-а у 2007. години.

Помоћне услуге

До 31. децембра 2007. године био је на снази тестни период (*dry run*) у којем финансијски обрачун помоћних услуга није био ефективан, а од 1. јануара 2008. године *Одлуком о тарифама за помоћне услуге* одређене су тарифе за секундарну и терцијарну регулацију код произвођача, укупна тарифа за секундарну и терцијарну регулацију коју плаћају купци и тарифа за прекомјерно преузету реактивну енергију са преносне мреже коју плаћају квалификовани купци.

Ову одлука је у фебруару 2008. године измијењена и допуњена ради њене веће оперативне спроведивости а процес комплетирања регулације помоћних услуга финализован је у марту 2008. године доношењем *Одлуке о одређивању тарифа за помоћне услуге покривања губитака на преносној мрежи*.

Мора се, међутим, истаћи да је пракса набавке помоћних и пружања системских услуга значајно оптерећена специфичностима електроенергетског сектора у Босни и Херцеговини, односно недовршеношћу процеса реструктурирања и различитошћу тумачења законске позиције, надлежности и улоге појединих субјеката у сектору. Због значаја за сигурност снабдијевања електричном енергијом и стабилност електроенергетског система земље модел обављања ових услуга биће и даље у центру даљњих активности ДЕРК-а.

Нови тарифни поступци

У новембру 2008. године *Независни оператор система у Босни и Херцеговини* поднио је захтјев за одређивање тарифа за рад НОС-а и тарифа за помоћне услуге у наредном периоду. Коначне одлуке о поднијетом захтјеву ДЕРК планира донијети у марту 2009. године.

Други регулисани субјекат “Електропренос Босне и Херцеговине” није поднио захтјев за промјену актуелне тарифе за услуге преноса електричне енергије. У складу са Методологијом за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге, ДЕРК може, на властиту иницијативу, покренути и спровести тарифни поступак. Ту могућност ДЕРК неће користити, јер сматра да, у овом тренутку, нема потребе да користи планска документа која нису усвојена од званичних органа Електропреноса БиХ.

ДЕРК вјерује да ће недавно постигнути Споразум владâ Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске подстаћи усвајање документа који Електропреносу БиХ треба да омогуће наставак неометаног функционисања и припрему одговора по свим регулаторним захтјевима.

Пресуде Суда БиХ о законитости одлука ДЕРК-а

Све одлуке ДЕРК-а сматрају се коначним административним одлукама, на које се тужба може поднијети Суду Босне и Херцеговине. Једна одлука је предмет разматрања на Суду БиХ. Њену судску ревизију су прије двије године затражили умјешачи у тарифном поступку утврдивши да су одлуке Регулатора незаконите.

Пресуде су са занимањем очекиване јер је у судској пракси БиХ, вјерујемо по први пута, преиспитиван меритум одлука једног новијег типа државне институције са специфичним циљевима, надлежностима, овлашћењима и одговорностима.

У два ријешена случаја Суд БиХ је утврдио да нема повреде материјалног прописа јер је Регулатор приликом рјешавања ствари правилно примијено Закон о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ и на њему засноване подзаконске акте. Суд такође није нашао повреду правила поступка, јер је тужена страна у свему поступила у складу са правилима поступка, а из правилно утврђеног чињеничног стања извела је правилан правни закључак.

Иначе, у свим наредним тарифним поступцима одлуке ДЕРК-а нису оспораване ни од једне стране у поступку, као ни одлуке донијете у било којем другом поступку пред Државном регулаторном комисијом.

3.6 Тржиште електричне енергије

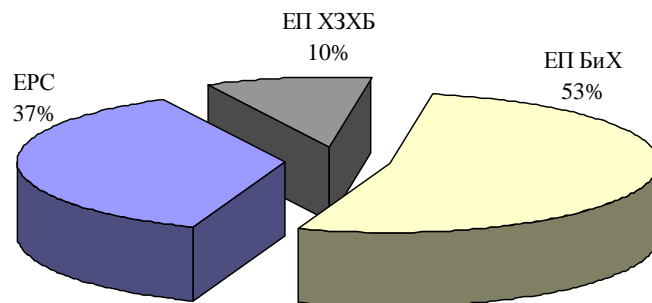
Енергетски показатељи

Према енергетским показатељима и очекиваним финансијским резултатима 2008. година је најуспјешнија година за електроенергетски сектор након 1991. године. И поред тога што је производња хидроелектрана била мања од очекиване, термо капацитети су достигли пуну погонску спремност захваљујући знатним улагањима у претходном периоду. Рудници угља су такође остварили зацртану производњу и планиране испоруке према термоелектранама. Ово се одразило и на финансијске резултате у сектору. Електроенергетски сектор је по први пут након неколико деценија, у цјелини гледајући, пословао профитабилно, уз позитивно пословање свих субјеката.

Пораст потрошње домаћих купаца електричне енергије у 2008. години резултирао је рекордним максималним оптерећењем од 2.117 MW на дан 31. децембра 2008. године у 18 сату.

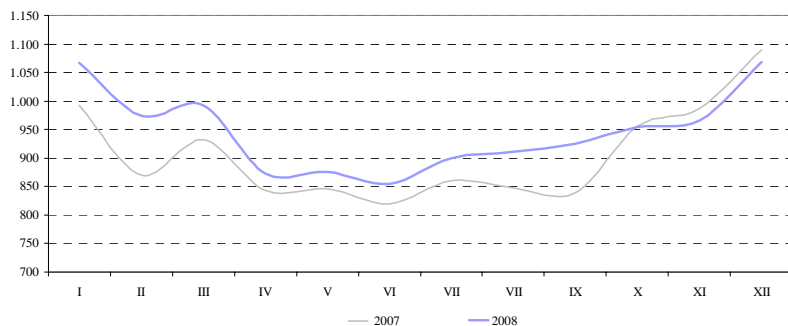
Досадашњи историјски максимум износио је 2.078 MW, постигнут 31. децембра 2007. године такође у 18 сату.

Производња је износила близу 14.000 GWh, од чега је у термоелектранама произведено 8.900 GWh, у великим хидроелектранама 4.800 GWh и око 200 GWh у малим хидроелектранама и индустријским електранама. Укупна домаћа потрошња достигла је историјски максимум од 12.200 GWh, док је нето извоз износио цца 1.700 GWh.

Удио појединих произвођача у укупној производњи електричне енергије у БиХ у 2008. години

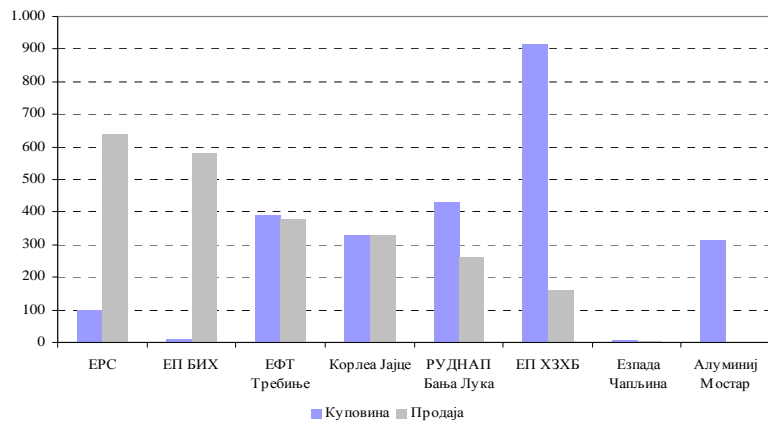
Укупно испоручена електрична енергија са мреже преноса у 2008. години износила је 11.364 GWh и за 4,4% је већа у односу на претходну годину када је укупно са мреже преноса купцима у Босни и Херцеговини испоручено 10.883 GWh.

Енергија преузета у БиХ са преносне мреже у 2007. и 2008. години (GWh)

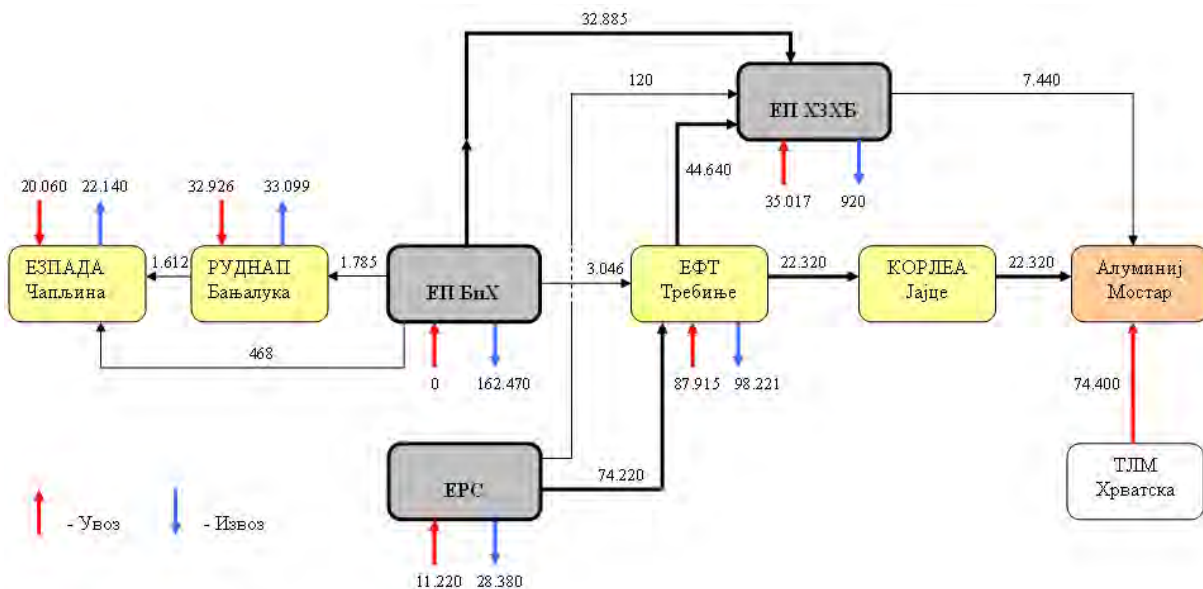
Тржиште електричне енергије у Босни и Херцеговини

Унутрашње тржиште електричне енергије у БиХ током 2008. године обиљежио је повећан број трговачких трансакција. Трговина електричном енергијом се претежно одвијала између три електропривреде (ЕП БиХ, ЕП ХЗХБ и ЕРС) са једне и неколико трговачких компанија са друге стране. ЕП БиХ и ЕРС су у закљученим трансакцијама продавали билансне вишкове кроз годишње аранжмане, као и на дневном нивоу, док је највише електричне енергије на домаћем тржишту купила ЕП ХЗХБ. Од трговачких компанија највећи промет у трговању остварио је ЕФТ д.о.о Требиње.

Преглед трговања по лиценцираним субјектима (GWh)

Један дио електричне енергије купљен од домаћих електропривреда пласиран је у сусједне земље док је већи дио енергије испоручен купцима у БиХ. Као илустративан примјер трговања на унутрашњем тржишту приказани су токови трговачких трансакција за август 2008. године.

Трговачке трансакције у августу 2008. године

У 2008. години владала је иста ситуација као и у претходном периоду у погледу права купаца да набављају енергију на тржишту, односно да прихвате статус квалификованог купца. Купци нису користили могућност да набављају енергију на тржишту јер су велепродајне цијене на тржишту југоисточне Европе практично на нивоу тарифних цијена за крајње купце. У 2008. години Алуминиј д.д. Мостар, чија потрошња чини око 20% укупне потрошње у Босни и Херцеговини, је наставио да као квалификовани купац набавља одређени дио енергије на тржишту. Укупна набавка на тржишту износила је 1.223 GWh, што чини 12% од укупне потрошње крајњих купаца у БиХ, и то је уједно и проценат стварне отворености тржишта у БиХ.

Потребно је истаћи да су од 1. јануара 2007. године крајњи купци са годишњом потрошњом електричне енергије већом од 10 GWh стекли могућност добијања статуса квалификованог купца (номинални степен отворености тржишта износи 33%). Према утврђеној динамици отварања тржишта ову могућност имају:

- од 1. јануара 2008. године сви купци, осим купаца из категорије домаћинства, (номинално тржиште отворено 57,5%),
- сви купци од 1. јануара 2015. године.

У складу са одговарајућим документима ентитетских регулаторних комисија прелазни период отварања тржишта у току којег сви купци имају право на избор начина снабдијевања (као тарифни или квалификовани) потрајаће до 1. јануара 2012. године.

Јединству тржишта ће битно допринијети међусобна уједначеност и компатибилност услова и критеријума које надлежне регулаторне комисије буду примјењивале као обавезујуће у процесу либерализације тржишта. ДЕРК ће стога континуирано пратити овај процес и анализирати све његове ефекте.

Прекогранична трговина

Током 2008. године међународна трговина (извоз и увоз) електричне енергије у Босни и Херцеговини биљежи раст у односу на претходну годину, првенствено захваљујући повећању производње. Обим међународне трговине у 2008. години, коју су остварили лиценцирани субјекти, приказују подаци у наредној табели:

MWh

<i>лиценцирани субјекат</i>	<i>извоз</i>	<i>увоз</i>
<i>ЕП БиХ</i>	1.900.949	
<i>ЕРС</i>	624.646	25.432
<i>ЕП ХЗХБ</i>	126.026	269.454
<i>АЛУМИНИЈ</i>		909.120
<i>ЕЗПАДА</i>	99.596	95.802
<i>ЕФТ</i>	990.919	981.572
<i>РУДНАП</i>	433.900	254.423
<i>Укупно</i>	4.176.036	2.535.803

Највећа размјена енергије је остварена са Хрватском чему су највише допринијели дугорочни аранжмани о испоруци електричне енергије, а најмања са Србијом која успијева да затвори свој биланс из властите производње. Током 2008. године остварен је значајан извоз у Црну Гору од 1.700 GWh у којој је изражен дефицит производних капацитета и пораст потрошње. Извоз и увоз из БиХ према сусједним земљама дат је у слиједећој табели:

<i>земља</i>	<i>извоз</i>	<i>увоз</i>
Хрватска	2.214.010	1.739.283
Србија	262.520	566.437
Црна Гора	1.699.506	230.083
Укупно	4.176.036	2.535.803

Регионално тржиште

Генерално посматрајући тржишта електричне енергије у Европи уочљиво је да су цијене електричне енергије пратиле трендове које су биљежили примарни енергенти, у првом реду нафта. Цијене су достигле максимум од око 90 €/MWh половином године и од тада се биљежи константан силазни тренд, тако да је у децембру ниво цијена испод 60 €/MWh.

Цијена за годишње базно оптерећење за 2009. годину од почетка трговине овим производом до краја 2008. године на Европској берзи енергије, Лајпциг

Такође се може примети да су veleprodajne цијене електричне енергије у југоисточној Европи веће него на референтној берзи у Лајпцигу (EEX – European Energy Exchange), али су веће и у односу на остале регионалне берзе у Европи. Разлози се могу тражити у изразитом билансном дефициту који исказује већина земаља у регији (Албанија, Црна Гора, Грчка, Хрватска, Македонија, УНМИК) и у умјереном дефициту (Словенија, Србија). Практично су једини нето извозници у регији Бугарска, Румунија и Босна и Херцеговина. Може се констатовати да је билансни дефицит у регији дугорочног карактера, а може бити ублажен падом потрошње услед економске кризе и изградњом нових производних капацитета који би повећали понуду. У том свјетлу у цијелој регији уочава се велики број нових производних објеката са статусом кандидата, али и упитан ниво озбиљности њихове изградње с обзиром на ограничења просторног, еколошког и економског карактера.

3.7 Заштита купаца

Заштита купаца је значајно питање политике регулације у свим државама у којима су актуелни процеси дерегулације и либерализације енергетског сектора. У ту сврху се, осим другим државним органима, и регулаторним тијелима све више повјерава обавеза да разматрају и остварују основне циљеве заштите купаца, заштите електроенергетских субјеката и околиша путем транспарентног и непристрасног начина рјешавања питања из области регулације.

Програми субвенционисања најугроженијих потрошача енергије успостављени су у:

- Републици Српској (електрична енергија),
- Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине, и
- Кантону Сарајево (током зимских мјесеци).

Субвенционирање најугроженијих потрошача енергената у већем дијелу Европе је општеприхваћена пракса. Основни проблеми при томе су у идентификовању корисника субвенције, дефинисању нивоа субвенционирања, извора средстава и начину примјене. Изостанак иницијативе и координације као највећи недостатак досадашњих активности логичним намеће да њихов главни носилац буду министарства надлежна за социјалну заштиту, уз подршку других надлежних тијела, укључујући регулаторне комисије.

У границама овлаштења која су му законом повјерена, ДЕРК је и током 2008. године дјеловао у правцу заштите купаца електричне енергије а нарочито социјално угрожених категорија становништва, активно се укључујући у све иницијативе институција на државном нивоу. Међу овим посебан значај има израда Социјалног акционог плана за БиХ, који припрема Радна група министра цивилних послова БиХ која окупља представнике ресорних министарстава на државном и ентитеском нивоу, те представнике регулатора, послодаваца, синдиката и др. План би требао бити завршен средином 2009. године.

Представници ДЕРК-а активно партиципирају и у регионалним активностима на заштити купаца, међу којима се у 2008. години издвајала успостава Социјалног форума, као трећег институционалног форума Енергетске заједнице (видјети поглавље 4.1).

3.8 Остале активности

Поред напријед наведених активности, ДЕРК је током 2008. године размјењивао податке са великим бројем државних институција (Савјет министара БиХ, Дирекција за економско планирање Савјета министара БиХ, Конкурентијски савјет БиХ, Агенција за промоцију иностраних инвестиција у БиХ и др.), те припремао различите информације за њихове потребе.

Овдје се напосе издваја *Информација о располагању електричном енергијом из хидроелектрана на заједничким водотоцима са Републиком Србијом и Републиком Хрватском* прихваћена на 21. сједници Одбора за економију Савјета министара БиХ.

Од оснивања Државна регулаторна комисија за електричну енергију, Регулаторна комисија за електричну енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске сарађују и усклађују своје дјеловање.

“Први изазов у успостављању стабилних енергетских система земаља региона је институционална изградња и успостављање адекватних политика. Како би енергетске реформе биле ефективне и успјешне, требају бити дио свеобухватне енергетске стратегије.”

(из обраћања господина Младена Зиројевића, министра спољне трговине и економских односа БиХ на Кран Монтана Форуму.

Такође, представници ДЕРК-а дали су посебан допринос у представљању енергетског сектора БиХ у Парламенту Федерације БиХ и Народној скупштини Републике Српске. За очекивати је прилику да се на сличан начин енергетски сектор представи и посланицима и делегатима Представничког и Дома народа Парламентарне скупштине БиХ током 2009. године.

Запажен наступ представници ДЕРК-а имали су и на *Кран Монтана Форуму* који је под покровитељством предсједавајућег Савјета министара БиХ и ентитетских премијера по први пут организован у БиХ у октобру 2008. године. Током овог веома важног политичко-економског догађаја у нашој земљи обрађена су различита инфраструктурна питања на регионалном нивоу, међу којима су се истакла енергетска питања.

Од важнијих активности у енергетском сектору током 2008. године издваја се и завршетак *Студије енергетског сектора у БиХ*. Након што су почетком године на три радионице презентирани налази по различитим тематским цјелинама студије, коначан извјештај предат је у априлу 2008. године. Нажалост, изостале су активности на изради *Енергетске стратегије БиХ*, која је требала да се ради на основу Студије, према Пројектном задатку за израду Студије и Пројектном задатку за ТАСЕД (Јачање одсјека енергетике у Министарству спољне трговине и економских односа БиХ).

На крају се напомиње да и даље реформу енергетског сектора у Босни и Херцеговини подупиру Агенција за међународну сарадњу САД (USAID), кроз пројекат Асистенције регулативи и реформи енергетског сектора (*PEAP*) и Европска комисија кроз Пројекат “Техничка помоћ регулаторном систему сектора енергетике БиХ” (*ЕнРег пројекат*).

Компоненте Пројекта РЕАП који траје од 2007. до 2011. године су: (i) континуирана подршка Независном оператору система у БиХ, укључујући даљњи развој мрежних и тржишних правила како се БиХ тржиште буде интегрисало у регионално и интерно тржиште ЕУ у складу са обавезама из Уговора о успостави Енергетске заједнице, (ii) праћење и асистенција у спровођењу акционих планова, и (iii) даљна подршка унификацији прописа, укључујући и завршетак свих активности које се односе на израду новог закона о гасу и потребне измјене државног и ентитетских закона о електричној енергији.

Пројекат ЕнРег има за циљ јачање институционалног и стручног капацитета три регулаторне комисије, ефикаснији рад постојећег регулаторног система и помоћ у испуњавању обавеза БиХ из Уговора о успостави Енергетске заједнице.

4. МЕЂУНАРОДНЕ АКТИВНОСТИ

4.1 Енергетска заједница

Уговор о успостави Енергетске заједнице, који је потписан 25. октобра 2005. године и ступио на снагу 1. јула 2006. године, омогућава креирање највећег интерног тржишта за електричну енергију и гас на свијету, у којем ефективно учествују 34 стране: 27 земаља чланица Европске уније и Хрватска, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора, Албанија, Македонија и УНМИК – Косово.

Основни циљеви Енергетске заједнице су креирање стабилног и јединственог регулаторног оквира и тржишног простора који обезбјеђује поуздано снабдијевање енергентима и може привући инвестиције у секторе електричне енергије и природног гаса. Поред тога то је развој алтернативних праваца снабдијевања гасом и побољшање стања у животној средини, уз примјену енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора.

Закључивањем овог Уговора, уговорне стране из региона се обавезују да између себе успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће функционисати по стандардима тржишта енергије ЕУ са којим ће се интегрисати. То се постиже постепеним преузимањем дијелова *acquis communautaire*-а (правног наслијеђа) ЕУ, који се односе на енергију, заштиту околиша и конкуренцију. Ради се о имплементацији одговарајућих директива и прописа ЕУ за области енергије и заштите околиша.

Учешћем у овом процесу Босна и Херцеговина потврђује своју одређеност за реформу енергетског сектора, либерализацију тржишта енергије и усклађивање своје политике са чланицама ЕУ.

У циљу осигурања адекватног вођења процеса успоставе и функционисања Енергетске заједнице, Уговором се успостављају Министарски савјет, Стална група на високом нивоу, Регулаторни одбор, Форум за електричну енергију (Атински форум), Форум за гас (Мариборски форум) и Секретаријат.

У складу са израженим интересом, у раду тијела Енергетске заједнице учествују Аустрија, Бугарска, Чешка, Француска, Грчка, Италија, Кипар, Мађарска, Низоземска, Њемачка, Румунија, Словачка, Словенија и Уједињено Краљевство. Ових 14 тзв. земаља учесница из Европске уније директно учествују у раду тијела Енергетске заједнице, а њихове позиције приликом гласања изражава Европска комисија.

Статус посматрача у тијелима Енергетске заједнице имају Грузија, Молдавија, Норвешка, Турска и Украјина. У новембру 2008. године започети су преговори о придруживању са Украјином и Молдавијом, док се почетак формалних преговора са Турском очекује у првим мјесецима 2009. године.

Acquis communautaire (правно наслијеђе ЕУ) који се преузима Уговором

Acquis o енергији

- Директива 2003/54/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 26. јуна 2003. о заједничким правилима унутарњег тржишта електричне енергије,
- Директива 2003/55/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 26. јуна 2003. о заједничким правилима унутарњег тржишта природног гаса,
- Пропис 1228/2003/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 26. јуна 2003. о условима приступа мрежи за прекограничну трговину електричне енергије.

Рок за имплементацију ових директива је 1. јула 2007., уз осигурање да статус квалификованог купца најкасније до 1. јануара 2008. имају сви купци осим домаћинстава, а од 1. јануара 2015. сви купци.

Одлуком Министарског савјета Енергетске заједнице од 18. децембра 2007. године *acquis o енергији* (чл. 10 и 11 Уговора) је проширен слиједећим

- Директива 2005/89/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 18. јануара 2006. године о мјерама за сигурност снабдијевања електричном енергијом и улагање у инфраструктуру; имплементација – 31. децембра 2009.
- Директива 2004/67/ЕЦ Савјета Европске уније од 26. априла 2004. године о мјерама за сигурност снабдијевања природним гасом; имплементација – 31. децембра 2009.
- Пропис 1775/2005/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 28. септембра 2005. година о условима приступа мрежи преноса природног гаса; имплементација – 31. децембра 2008.

Acquis o животној средини

- Директива Савјета Европске заједнице 85/337/ЕЕЦ од 27. јуна 1985. о оцјени утицаја јавних и приватних пројеката на околицу, са амандманима од 3. марта 1997. (Директива 97/11/ЕЦ) и Директивом 2003/35/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 26. маја 2003.; имплементација – 1. јула 2006.
- Директива 2005/33 Европског парламента и Савјета од 6. јула 2005. којом се допуњава Директива 1999/32 од 26. априла 1999. у вези са смањењем садржаја сумпора у неким течним горивима; имплементација до 31. децембра 2011.
- Директива 2001/80/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 23. октобра 2001. о ограничењу емисије загађивача ваздуха из великих термоелектрана (≥ 50 MW); имплементација до 31. децембра 2017.
- Члан 4(2) Директиве Савјета Европске заједнице 79/409/ЕЕЦ од 2. априла 1979 о заштити птица; имплементација – 1. јула 2006.
- Настојање за приступ Куото протоколу и спровођење Директиве 96/61/ЕЦ од 24.09.1996. о превенцији и контроли загађења.

Acquis o конкуренцији

Нису дозвољене и биће процјењиване у складу са чл. 81, 82 и 87 Уговора о успостави Европске заједнице слиједеће активности:

- Спријечавање, ограничавање или поремећај конкуренције,
- Злоупотреба доминантне позиције,
- Пружање јавне помоћи која узрокује или пријети поремећајем конкуренције.

Посебно, према јавним предузећима и предузећима којима су дата посебна права, у року од 6 мјесеци од ступања на снагу Уговора поштиваће се одредбе Уговора о успостави Европске заједнице, посебно члана 86.

Acquis o обновљивим енергетским ресурсима

- Директива 2001/77/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 27. септембра 2001. о промоцији електричне енергије произведене коришћењем обновљивих извора на унутарњем тржишту,
- Директива 2003/30/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 8. маја 2003. о промоцији коришћења био-горива или других обновљивих горива у транспорту.

Рок за припрему плана за имплементацију *acquis*-а о обновљивим енергетским изворима је 1. јули 2007.

Министарски савјет, као највише тијело Енергетске заједнице осигурава постизање циљева утврђених Уговором о успостави Енергетске заједнице. Министарски савјет чине по један представник сваке Уговорне стране и два представника Европске уније.

Приоритети у раду Енергетске заједнице током 2008. године били су имплементација *acquis-a* (правног наслеђа ЕУ) који се преузима Уговором, развој регионалног тржишта, даљњи развој социјалне димензије, након што је 18. октобра 2007. у Бечу одржана прва Конференција о социјалном аспекту Енергетске заједнице у складу са *Меморандумом о разумијевању о социјалним питањима у контексту Енергетске заједнице*, сигурност снабдијевања, промоција инвестиција и енергетска ефикасност.

Посебан значај за Енергетску заједницу има развој политике Европске уније у домену енергије и климатских промјена. Доношење Трећег пакета либерализације енергетског тржишта ЕУ најављено је за прву половину 2009. године, а уважавајући чињеницу да ће нове енергетске директиве чинити дио правног наслеђа ЕУ, путем Уговора о успостави Енергетске заједнице биће обавезујуће и за земље региона.

Поред раније успостављених Атинског и Мариборског форума, односно Форума за електричну енергију и Форума за гас, у новембру ове године успостављен је Социјални форум, а за наредну годину најављена је успостава Форума за нафту, чије сједиште ће бити у Београду.

Босна и Херцеговина ће предсједавати Енергетском заједницом у првој половини 2009. године, уз слиједеће приоритете:

- развој регионалног тржишта у функцији сигурности снабдијевања,
- промоција конкретних инвестиција у енергетски сектор,
- енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије,
- социјална димензија Енергетске заједнице у складу са Меморандумом о социјалним питањима уважавајући корелацију ефикасних програма заштите социјално угрожених потрошача и могућности већег степена отварања тржишта,
- припрема Програма рада Енергетске заједнице за период од 2010. до 2011. године.

Крајем марта 2009. године у Сарајеву ће, у сарадњи Енергетске заједнице и Европске банке за обнову и развој, бити организован Регионални енергетски форум, у чијем ће фокусу бити производња електричне енергије и обновљиви извори енергије, у циљу привлачења инвестиција.

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију, из домена Енергетске заједнице, одвијао се уз неопходну сарадњу са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, затим кроз подршку и допринос реализацији различитих пројеката у функцији успоставе Енергетске заједнице и нарочито кроз проактиван однос у истраживањима које су планирале и спроводиле различите групе ширег тематског спектра, а које окупљају енергетске регулаторе из регије и Европске уније.

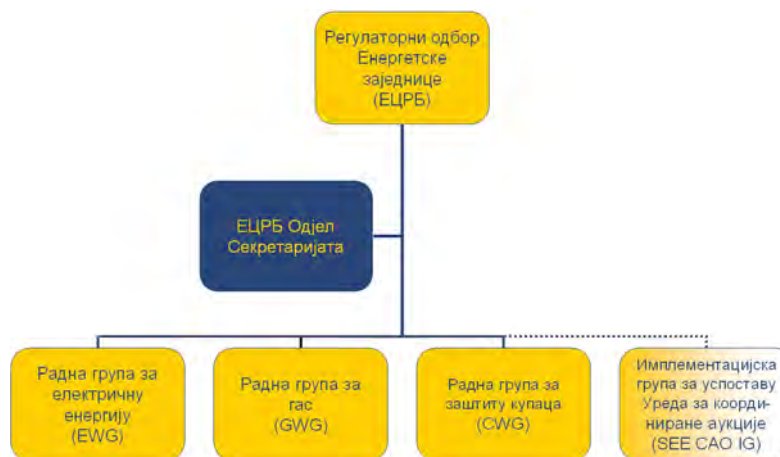

ЕЦРБ је почетком 2008 године одлучио оцијенити развој тржишта гаса и електричне енергије у региону југоисточне Европе на основу националних извјештаја из сваке државе потписнице Уговора о Енергетској заједници.

Слиједећи структуру коју је осмислила Европска група регулатора електричне енергије и гаса (ЕРГЕГ) за државе чланице ЕУ-е, током године припремљен је Први национални извјештај за БиХ који обрађује 2007. годину. Извјештај за БиХ је заједно са осталим извјештајима из регије одобрио ЕЦРБ и објавио на својој веб страници крајем септембра 2008. године.

Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ЕЦРБ), са сједиштем у Атини, чине представници државних регулаторних тијела земаља региона, а Европску унију представља Европска комисија, уз помоћ по једног регулатора из земаља учесница из ЕУ, те једног представника Европске групе регулатора електричне енергије и гаса (ЕРГЕГ). ЕЦРБ разматра питања регулаторне сарадње и може прерасти у тијело које доноси регионалне регулаторне одлуке и служи као институција за рјешавање спорова. Регулаторни одбор има главну улогу у раду проширеног тржишта. Према мишљењу Европске комисије ово над-национално регулаторно тијело може постати модел за друге дијелове свијета.

Формална успостава Регулаторног одбора Енергетске заједнице, у којем Босну и Херцеговину представља Државна регулаторна комисија за електричну енергију, извршена је 11. децембра 2006. године у Атини. Током 2008. године, Регулаторни одбор одржао је четири састанка.

Структура Регулаторног одбора

Из структуре Регулаторног одбора евидентно је да дио својих активности ЕЦРБ организује кроз рад више радних

група, уз подршку одговарајућег одјела Секретаријата Енергетске заједнице. Државна регулаторна комисија за електричну енергију континуирано учествује у раду Регулаторног одбора и радних група, а Радном групом за заштиту купаца предсједава представник ДЕРК-а.

Радна група за електричну енергију (EWG) је током 2008. године била усмјерена на праћење ИТЦ механизма земаља Европске уније и земаља југоисточне Европе, мониторинг механизма управљања загушењем – симулација координисаних аукција заснованих на стварним токовима, успоставу регионалног балансног механизма са освртом на хармонизацију националних правних оквира, питања дизајна регионалног тржишта уз уважавање развоја националних тржишта електричне енергије, механизме подршке производним капацитетима, приједлоге за хармонизацију тржишних правила и отварање veleпродајног тржишта, регионално планирање развоја преносних мрежа и креирање механизма за надзор тржишта. Оперативно организујући свој рад успоставом неколико погрупа, EWG је припремила неколико значајних извјештаја и упоредних анализа, међу којима посебан значај имају *Преглед метода алокације прекограничних преносних капацитета* и *Улога регулатора у процесу одобрења инвестиција у прекограничне преносне капацитете*.

EWG припрема преглед регулаторног окружења, идентификује правне и финансијске препреке и предлаже рјешења на регионалном и националном нивоу за имплементацију и функционисање нових механизма у оквиру регионалног тржишта југоисточне Европе. Домен дјеловања радне групе захтијева широк спектар знања укључујући техничка, правна и финансијска питања.

Радна група за гас (GWG) је током 2008. године окончала активности на *Студији о тржишту гаса у југоисточној Европи*, припремила нацрт документа о јединственом регулаторном приступу у развоју Гасног прстена Енергетске заједнице, започела активности на изради *Студије о побољшању интерконекција, усклађености међусобног рада, транспарентности и хармонизацији оперативних правила за транспорт природног гаса у Енергетској заједници*, и учествовала у организацији Конференције о дистрибуцији гаса, која је одржана у Загребу у септембру 2008. године.

Подсјећамо да је тржиште гаса у југоисточној Европи мање развијено од тржишта електричне енергије. Свега неколико земаља има развијено тржиште, док се у осталим гас користи у ограниченом обиму или никако. Тренутно постоји велики број пројеката који за циљ имају развити тржиште гаса у регији.

Осим наставка раније започетих активности и израде националних и регионалног извјештаја о тржишту гаса за

2008. годину, у наредном периоду GWG ће посебну пажњу посветити питањима структуре будућег заједничког тржишта гаса у Енергетској заједници, узајамном признавању лиценци и даљњем раду на проблематици дистрибуције гаса.

У 2008. години најзначајније активности **Радне групе за заштиту купаца (CWG)** обухватају припрему *Извјештаја о примјени Смјерница о најбољим праксама у заштити угрожених купаца у домаћинствима, Прелиминарног извјештаја о квалитету испоруке електричне енергије* који обрађује стандарде и подстицаје у регулисању квалитета и израду *Студије о тарифним методологијама и утицају на цијене и структуру потрошње у Енергетској заједници.*

У наредном периоду CWG планира наставак својих активности из 2008. године, при чему ће посебну пажњу посветити што активнијем укључивању социјалних партнера у регулаторне процесе ради боље заштите купаца. Осим тога планира се анализа квалитета испорука енергената, са засебном пажњом на снабдијевање природним гасом.

Имплементациона група за успоставу Уреда за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO IG) састоји се од представника регулаторних тијела и оператора преносних система, уз водећу улогу регулатора. Овакав састав уважава чињеницу да је за третман проблематике координисаних аукција неопходна континуирана и тијесна сарадња између оператора система и регулатора у региону.

Успостава Уреда за координисане аукције отвара даљње могућности развоја међународне трговине, с обзиром да садашњи начин додјеле прекограничних капацитета постаје лимитирајући фактор. Према првобитном Акционом плану почетак рада Уреда се очекивао почетком 2009. године. Међутим, због низа отворених питања која укључују начин расподјеле прихода и дефинисање граница регије које ће Уред покривати, постојања правних препрека у националним законодавствима земаља учесница, те избора локације самог Уреда, његова успостава пролонгирана је за 2010. годину.

У јуну 2008. године Министарски савјет Енергетске заједнице дефинисао је регију коју Уред покрива: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Црна Гора, Грчка, Хрватска, Италија (интерконектори са остатком региона), Мађарска, Македонија, Румунија, Словенија, Србија и УНМИК – Косово.

Крајем 2008. године, Министарски савјет Енергетске заједнице својим закључцима поздравео је принципе и циљеве Меморандума о разумијевању између оператора система и дао своју пуну политичку подршку оснивању Уреда у Црној Гори.

4.2 Регионална асоцијација енергетских регулатора – ЕРРА

Циљеви ЕРРА-е су побољшање регулисања енергетских дјелатности у земљама чланицама, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, побољшање сарадње између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искуства између чланова, бољи приступ информацијама о свјетском искуству у регулисању енергетских дјелатности.

Регионална асоцијација енергетских регулатора (*Energy Regulators Regional Association – ЕРРА*) је организација независних регулаторних тијела за енергију централне и источне Европе и нових независних држава у регији. ЕРРА има 24 пуноправна члана и два придружена члана из регије, од којих су сви успостављени на државном нивоу. У раду ЕРРА-е дјелују и четири додатна придружена члана ван регије, од којих се истиче Национална асоцијација регулаторних комисија САД (*National Association of Regulatory Utility Commissioners*).

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је пуноправан члан ЕРРА-е од 19. маја 2004. године, од када активно учествује у раду Генералне скупштине, Инвестиционе конференције и у раду сталних комитета и радних група, од којих се посебно издвајају Стални комитет за лиценце и конкуренцију, Стални комитет за тарифе и цијене и Радна група за правну регулативу.

Као најважније теме које су обрађиване у 2008. години издвајају се управљање потрошњом, начин пружања помоћних услуга у електроенергетском систему, економска питања везана за развој тарифа, питања независности регулатора, те међународна сарадња регулатора у пројектима изградње прекограничних преносних капацитета.

Поред активног рада у тијелима ЕРРА-е, пружањем релевантних информација о енергетском сектору Босне и Херцеговине, посебно о регулаторној пракси, Државна регулаторна комисија за електричну енергију испуњава своју улогу, коју је стекла чланством у ЕРРА-и.

Чланство у ЕРРА-и

4.3 Медитеранска радна група за регулисање електричне енергије и природног гаса – МЕДРЕГ

Медитеранска радна група за регулисање електричне енергије и природног гаса – МЕДРЕГ, која је основана као радна група у мају 2006, данас је непрофитно удружење које је успостављено у Риму 2007. године. МЕДРЕГ окупља регулаторна тијела из: Албаније, Алжира, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Египта, Француске, Грчке, Хрватске, Италије, Израела, Јордана, Кипра, Либана, Либије, Малте, Марока, Палестине, Португала, Словеније, Сирије, Шпаније, Туниса и Турске.

Организациона структура МЕДРЕГ-а обухвата Генералну скупштину која се састаје два пута годишње и четири *ad hoc* групе: (1) за институционална питања (којом председава Француска), (2) за електричну енергију (којом председава Египат), (3) за гас (којом председава Мароко) и (4) за околину, обновљиве изворе енергије и енергетску ефикасност (којом председава Шпанија). *Ad hoc* групе се састају најмање два пута годишње.

Главни циљ МЕДРЕГ-а је промоција стабилног усклађеног регулаторног оквира на енергетском тржишту ЕУ и Медитерана, осигуравајући максималне користи за потрошаче енергије у обје регије. Осим тога, МЕДРЕГ омогућава сарадњу, размјену информација и узајамну помоћ регулаторних комисија.

МЕДРЕГ има подршку Италијанске владе, РЕМЕП-а (Евро-медитеранска енергетска платформа из Рима), Европске комисије и ЦЕЕР-а (Савјет европских енергетских регулатора).

Министарска декларација која је потписана на Кипру у децембру 2007. године од стране министара евро-медитеранских земаља потврдила је јединствену и стратешку улогу МЕДРЕГ-а у успостављању и јачању сарадње између енергетских регулатора, снажњу транспарентности, унапријеђивању заједничког знања и давању доприноса хармонизацији регулаторног оквира на евро-медитеранском енергетском тржишту.

За разлику од редовног учествовања на састанцима Генералне скупштине, представници Државне регулаторне комисије за електричну енергију нису били у могућности да присуствују састанцима *ad hoc* група због обима активности ДЕРК-а, али су учествовали у раду припремом и доставом тражених информација и коментара.

4.4 Међународна мрежа енергетских регулатора – ИЕРН

Међународна мрежа енергетских регулатора (*International Energy Regulation Network – ИЕРН*) је интернет платформа чији је циљ омогућити размјену информација о регулисању тржишта електричне енергије и природног гаса, како за добробит регулаторних тијела, тако и других заинтересованих корисника. Кроз ИЕРН, регулатори и други актери на енергетском тржишту размјењују информације о себи, секторима у које су укључени и начину на који се ови сектори регулишу.

ИЕРН је мјесто гдје регулатори могу размијенити информације о могућностима стручног усавршавања, конференцијама и *on-line* ресурсима за регулисање енергије. Дугорочно, ИЕРН-ов циљ је да постане не само субјекат за омогућавање размјене постојећих информација, већ и креатор интерних радних докумената заснованих на најбољој пракси.

Да би се гарантовао квалитет података који се могу наћи на интернет страници, главна регионална удружења регулатора широм свијета, појединачни регулатори енергије и неке међународне институције пружају подршку ИЕРН-у. ДЕРК је директно учествовао у креирању ове Мреже, те су подаци о енергетском сектору и регулаторној пракси БиХ учињени доступним и на овај начин.

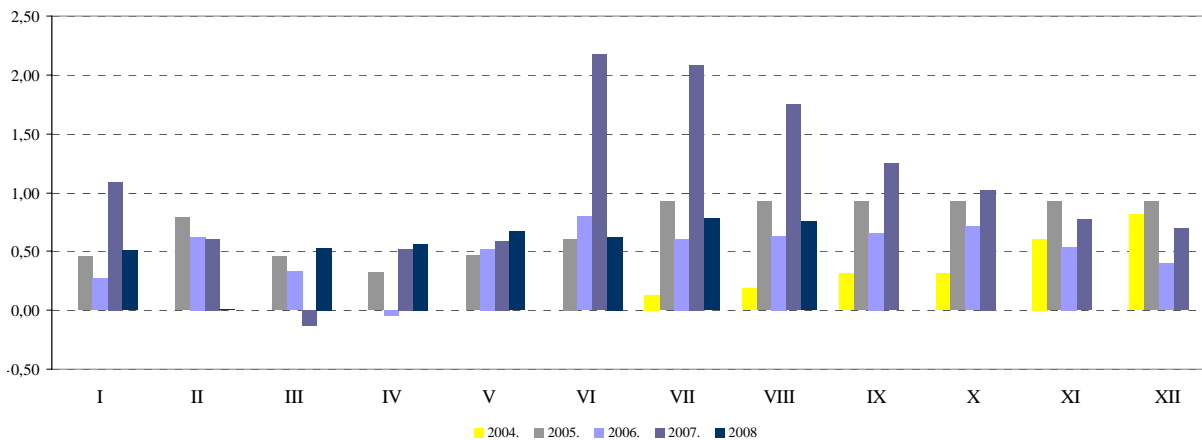
4.5 Механизам компензације између оператора преносног система (ИТЦ механизам)

Механизам компензације између оператора преносног система (ИТЦ механизам – *Inter TSO Compensation*) представља начин надокнаде трошкова на националној преносној мрежи насталих због токова електричне енергије усљед прекограничне трговине. На овај начин креира се важна платформа за омогућавање трговине електричном енергијом у региону југоисточне Европе, као и између региона и Европске уније.

ИТЦ механизам се примјењује од 2002. године у западној Европи, а у југоисточној Европи од 2004. године, уз раније коришћени назив ЦБТ механизам (Механизам прекограничне трговине). У јуну 2007. године, остварено је планирано уједињење ИТЦ механизма СЕТСО и ЕТСО земаља, односно ИТЦ фондова и по први пут се у јединственом ИТЦ механизму нашло 29 европских земаља. Комплексна процедура обрачуна и усклађивања података о токовима електричне енергије обавља се мјесечно у административном центру у Швицарској.

У надлежности регулатора је одобрење примјене самог механизма, што прије свега укључује примјену Прописа

“Независни оператор система у БиХ”, као представник Босне и Херцеговине, је пуноправан члан Организације оператора преносног система Европе (ЕНТСО-Е) формиране 19. децембра 2008. године. Формирање нове организације оператора система ће током прелазног раздобља које траје првих шест мјесеци 2009. године, довести до гашења досадашњих удружења на нивоу Европе (Уније за координацију преноса електричне енергије – УЦТЕ и Организације оператора преносног система Европе – ЕТСО).

Приход од ИТЦ механизма по мјесецима у милионима КМ

1228/2003/ЕЦ Европског парламента и Савјета од 26. јуна 2003. године о условима приступа мрежи за прекограничну трговину електричне енергије.

Због своје природне позиције транзитне земље у регији и Европи, те степена изграђености преносне мреже, Босна и Херцеговина, по основу примјене ИТЦ механизма остварује приход. Тако је у 2004. години остварен нето приход од 2.354.004 КМ, у 2005. години 8.664.199 КМ, у 2006. години 6.055.467 КМ и у 2007. години 12.432.071 КМ. За првих осам мјесеци 2008. године, за које је извршен обрачун, остварен је нето приход у износу од 4.440.622 КМ.

5. РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ

*“Финансијски извјештаји
Комисије за 2007. годину
приказују реално и
истинито финансијско
стање на дан 31. децембар
2007. године...”*

*(из мишљења Уреда за
ревизију институција
Босне и Херцеговине,
23. маја 2008. године)*

*“По нашем мишљењу
финансијски извјештаји
приказују објективно, у
свим материјално
значајним ставкама,
финансијски положај
Државне регулаторне
комисије за електричну
енергију (ДЕРК) на дан 31.
децембра 2007. године, те
резултате његовог
пословања и промјене у
новчаном току за годину
која је тада завршила, у
складу са Међународним
стандардима финансијског
извјештавања (“МСФИ”).”
(“РЕВИК”, 18. марта 2008.)*

Закон о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, обавезује ДЕРК да своје рачуноводствене извјештаје припрема у складу са међународним рачуноводственим стандардима, да обавља њихову ревизију и објављује извјештај независног ревизора о обављеној ревизији, све у циљу пружања информација заинтересованим лицима и широј јавности. ДЕРК бира независног ревизора на основу објављеног јавног позива за услуге ревизије у “Службеном гласнику БиХ” водећи рачуна о његовом угледу и референцама.

Ревизију финансијских извјештаја ДЕРК за 2007. годину је обавило друштво за ревизију, рачуноводство и консалтинг “РЕВИК” д.о.о. Сарајево, у складу са Међународним стандардима ревизије примјенљивим за ревизију финансијских извјештаја.

Оцјењујући цјелокупну презентацију финансијских извјештаја, признавање и мјерење трансакција и пословних догађаја, и процјењујући материјални значај истих, ова независна ревизорска кућа је утврдила да финансијски извјештаји ДЕРК-а за 2007. годину објективно и истинито приказују стање средстава, обавеза, капитала и финансијских резултата пословања.

Ревизију финансијских извјештаја ДЕРК-а за 2007. годину је обавио и Уред за ревизију институција Босне и Херцеговине, у складу са ревизорским стандардима Међународне организације врховних ревизорских институција (ISSAI).

И Уред за ревизију институција Босне и Херцеговине је афирмативно оцијенио финансијско стање ДЕРК-а на дан 31. децембра 2007. године и констатовао да су расходи ДЕРК-а, у свим материјално значајним аспектима, употребљени за сврхе које је одредила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине.

ДЕРК је у току 2008. године закључио уговор за услуге осигурања и оквирни споразум за испоруку погонског горива за путничке аутомобиле чиме је, по препоруци Уреда за ревизију, отклонио уочене недоследности у примјени Закона о јавним набавкама при избору добављача ових услуга.

Финансијским планом за 2009. годину, Одлуком о утврђивању регулаторне накнаде за 2009. годину, те коначно издефинисаним статусом у складу са Законом о преносу, регулатору и оператору преносног система електричне енергије, унапријеђен је и систем интерних контрола ДЕРК-а у погледу планирања и извршења финансијског плана.

Ревизорски извјештаји објављени су у “Службеном гласнику БиХ”, као и на интернет страницама Уреда за ревизију и ДЕРК-а.

6. ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2009. ГОДИНИ

Додатне информације о раду и поступцима које води Државна регулаторна комисија за електричну енергију могу се наћи на интернет страници www.derk.ba, односно добити контактом на телефоне 035 302060 и 302070, телефакс 035 302077, е-маил info@derk.ba или у сједишту ДЕРК-а у Тузли, Улица М. Јовановића 4/II.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију наставиће своје активности на креирању услова за слободну трговину и континуирано снабдијевање електричном енергијом по унапријед дефинисаном стандарду квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине, уз поштовање важећих закона, одговарајућих европских директива и правила о унутрашњем тржишту електричне енергије.

ДЕРК ће и у 2009. години сарађивати са Парламентарном скупштином Босне и Херцеговине, а посебно са Комисијом за саобраћај и комуникације Представничког дома РС БиХ и Комисијом за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа РС БиХ. Особито се истиче важност остваривања континуитета размјене информација и усклађености кључних регулаторних активности са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, које је надлежно за креирање политике у складу са Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ.

Сви досадашњи модалитети међусобног праћења и усклађивања дјеловања наставиће се и у 2009. години са Регулаторном комисијом за електричну енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторном комисијом за енергетику Републике Српске, као и са другим регулаторним тијелима успостављеним на државном нивоу, прије свега са Конкурентцијским савјетом БиХ.

Такође, ДЕРК ће пратити активности и трендове у комплетном енергетском сектору и непосредно се укључивати у све релевантне догађаје.

Кроз своје дјеловање ДЕРК ће бити усмјерен на:

- доношење тарифа за услуге преноса електричне енергије, рад независног оператора система и помоћне услуге,
- издавање лиценци,
- надзор лиценцираних субјеката (Независни оператор система у БиХ, Електропренос БиХ, власници лиценце за међународну трговину),
- анализирање регулаторних правила и праксе,
- креирање регулаторних правила,
- уређење јединственог тржишта електричне енергије,
- јачање капацитета у смислу испуњавања међународних обавеза у вези са регулаторним извјештавањем према структури ЕРГЕГ-а,

- социјални аспект у домену регулаторне праксе,
- праћење примјене ИТЦ механизма и успоставе механизма координисаних експлицитних аукција капацитета,
- одобравање и надзирање правила која развије НОС БиХ,
- праћење припреме *Индикативног плана развоја производње за период од 2010. до 2019. године*, те одобравање *Дугорочног плана развоја преносне мреже за период од 10 година*, као и годишњег плана инвестиција Електропреноса БиХ,
- информисање регулисаних субјеката и јавности о регулаторној пракси.

У центру занимања биће и активности међународних тијела које се односе на регулисање тржишта електричне енергије, прије свега оних у чијем раду ДЕРК и сам учествује:

- ЕЦРБ – Регулаторни одбор Енергетске заједнице (укључујући Радну групу за електричну енергију, Радну групу за гас, Радну групу за заштиту купаца и Имплементациону групу за успоставу Уреда за координисане аукције у југоисточној Европи),
- ЕРРА – Регионална асоцијација енергетских регулатора (укључујући Стални комитет за лиценце и конкуренцију, Стални комитет за тарифе и цијене и Радну групу за правну регулативу),
- МЕДРЕГ – Медитеранска радна група за регулисање електричне енергије и природног гаса (укључујући *ad hoc* радне групе за институционална питања, електричну енергију, гас, те околиц, обновљиве изворе и енергетску ефикасност),
- ИЕРН – Међународна мрежа енергетских регулатора.

Такође, ДЕРК ће наставити праћење рада ЦЕЕР-а (Савјет европских енергетских регулатора) и ЕРГЕГ-а (Европска група регулатора електричне енергије и гаса), као и анализу садржаја и активности у доношењу Трећег пакета либерализације енергетског тржишта ЕУ чије је доношење најављено за прву половину 2009. године, уважавајући чињеницу да ће нове енергетске директиве чинити дио правног наслеђења ЕУ и путем Уговора о успостави Енергетске заједнице бити обавезујуће и за Босну и Херцеговину.

ПРИЛОГ А.1: Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине

(коришћени подаци НОС-а БиХ, електропривреда и Електропреноса БиХ)

Већи производни објекти

Хидроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)
Требиње I	3×60	180
Требиње II	8	8
Дубровник (БиХ+Хр.)	2×108	216
Чапљина	2×210	420
Рама	2×80	160
Јабланица	1×25+5×30	175
Грабовица	2×57	114
Салаковац	3×70	210
Мостар	3×24	72
Јајце I	2×30	60
Јајце II	3×10	30
Бочац	2×55	110
Вишеград	3×105	315
Пећ-Млини	2×15	30

Термоелектране	Инсталисана снага (MW)	Расположива снага (MW)
ТУЗЛА	715	635
Г3	100	85
Г4	200	182
Г5	200	180
Г6	215	188
КАКАЊ	450	398
Г5	110	100
Г6	110	90
Г7	230	208
ГАЦКО	300	276
УГЉЕВИК	280	250

Основни подаци о преносном систему

далеководи

Бр.	Називни напон далековода	Дужина (km)
1	400 kV	867,1
2	220 kV	1.526,7
3	110 kV	3.836,5
4	110 kV - кабловски вод	31,4

интерконекције

Бр.	Називни напон далековода	Број интерконекција
1	400 kV	4
2	220 kV	10
3	110 kV	22
	Укупно	36

трафостанице

Бр.	Врста трафостанице	Број трафостаница	Инсталисана снага (MVA)
1	ТС 400/x kV	9	5.924,5
2	ТС 220/x kV	7	1.427,0
3	ТС 110/x kV	121	4.753,5

трансформатори

Бр.	Преносни однос трансформатора	Број трансформатора	Инсталисана снага (MVA)
1	ТР 400/x kV	14	4.900
2	ТР 220/x kV	14	2.100
3	ТР 110/x kV	223	5.145

ПРИЛОГ А.2: Основни електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине

(GWh)

Процјена за 2008. годину	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Брчко Дистрикт БиХ	БиХ
Производња	7.453,00	5.108,00	1.381,00		13.942,00
Производња у хидроелектранама	1.501,00	1.942,00	1.375,00		4.818,00
Производња у термоелектранама	5.837,00	3.096,00			8.933,00
Производња у малим и индустр. ел.	115,00	70,00	6,00		191,00
Потрошња	4.855,00	3.484,00	3.300,00	290,00	12.241,00
Дистрибутивна потрошња	4.205,00	3.310,00	1.370,00	290,00	8.885,00
Губици преноса					312,00
Велики купци	650,00	160,00	1.930,00*		2.740,00
Потрошња рудника и пумпање		14,00			14,00

*Укључујући и 1223,04 GWh које је Алуминиј набавио као квалификовани купац

Остварење у 2007. години	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Брчко Дистрикт БиХ	БиХ
Производња	6.592,61	4.454,41	1.128,10		12.175,12
Производња у хидроелектранама	1.120,10	1.780,31	1.124,09		4.024,50
Производња у термоелектранама	5.365,00	2.607,16			7.972,16
Производња у малим и индустр. ел.	107,51	66,94	4,01		178,46
Потрошња	4.358,74	3.310,97	3.363,83	257,02	11.602,56
Дистрибутивна потрошња	3.809,38	3.109,09	1.307,60	257,02	8.226,07
Губици преноса					312,00
Велики купци	549,36	156,77	2.045,37*		2.751,50
Потрошња рудника и пумпање		45,11	10,86		55,97

*Укључујући и 547,78 GWh које је Алуминиј набавио као квалификовани купац

Остварење у 2006. години	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Брчко Дистрикт БиХ	БиХ
Производња	6.401,13	5.390,49	1.883,55		13.675,17
Производња у хидроелектранама	1.488,03	2.528,13	1.883,55		5.899,71
Производња у термоелектранама	4.811,56	2.802,50			7.614,06
Производња у малим и индустр. ел.	101,54	59,86			161,40
Потрошња	4.265,62	3.309,89	3.352,60	252,60	11.491,81
Дистрибутивна потрошња	3.722,72	3.061,31	1.279,49	252,60	8.316,12
Губици преноса					311,10
Велики купци	542,90	199,50	2.053,79		2.796,19
Потрошња рудника и пумпање		49,08	19,32		68,40

Остварење у 2005. години	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Брчко Дистрикт БиХ	БиХ
Производња	5.778,53	5.200,64	1.768,69		12.747,86
Производња у хидроелектранама	1.477,69	2.747,10	1.768,69		5.993,47
Производња у термоелектранама	4.218,88	2.384,44			6.603,32
Производња у малим и индустр. ел.	81,97	69,10			151,07
Потрошња	4.190,57	3.458,33	3.469,83	252,47	11.371,20
Дистрибутивна потрошња	3.641,86	3.254,65	1.232,47	252,47	8.128,98
Губици преноса	163,78	136,47	83,72		383,97
Велики купци	384,93	20,77	2.133,31		2.539,01
Потрошња рудника и пумпање		46,43	20,33		66,76

Остварење у 2004. години	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Брчко Дистрикт БиХ	БиХ
Производња	6.113,02	4.960,19	1.669,49		12.742,70
Производња у хидроелектранама	1.610,52	2.699,14	1.669,49		5.979,15
Производња у термоелектранама	4.435,17	2.189,87			6.625,04
Производња у малим и индустр. ел.	67,33	71,18			138,51
Потрошња	3.847,00	3.291,60	3.351,78	229,58	10.719,96
Дистрибутивна потрошња	3.529,50	3.117,70	1.463,17	229,58	8.339,95
Губици преноса	143,33	119,17	59,17		321,67
Велики купци	174,17		1.829,44		2.003,61

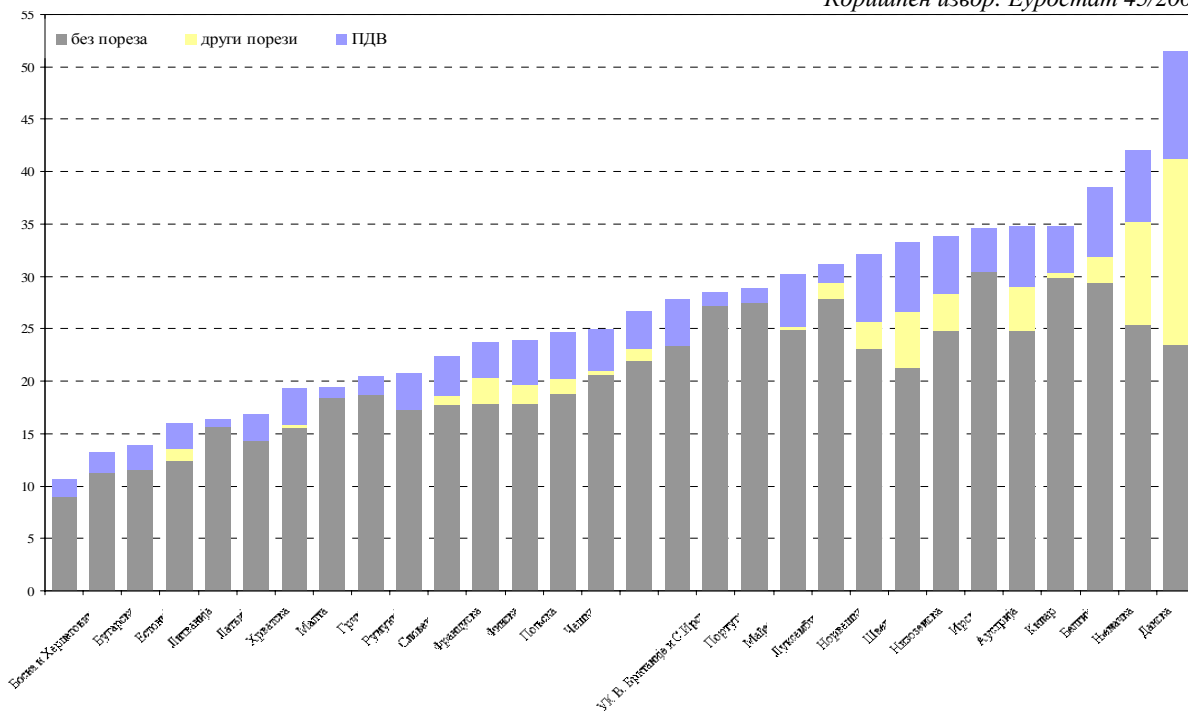
ПРИЛОГ А.3:Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине са оперативним подручјима “Електропреноса БиХ” и подручјима електропривреда (децембар 2008. године)

ПРИЛОГ Б.1: Упоредни подаци о цијенама електричне енергије за домаћинства и индустрију²

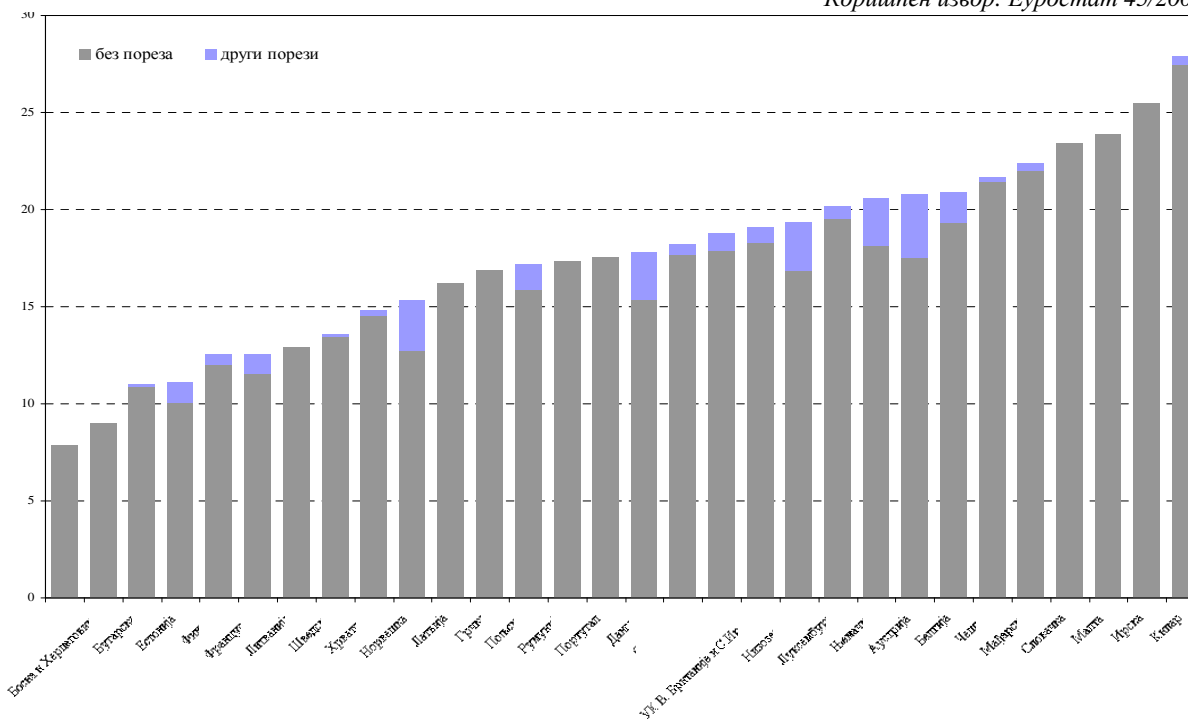
Цијене ел. енергије за домаћинства Дц у фенинг/кWh, за прво полугодите 2008. године.

Користићен извор: Еуростат 45/2008

Цијене ел. енергије за индустријске купце Иц у фенинг/кWh, за прво полугодите 2008. године.

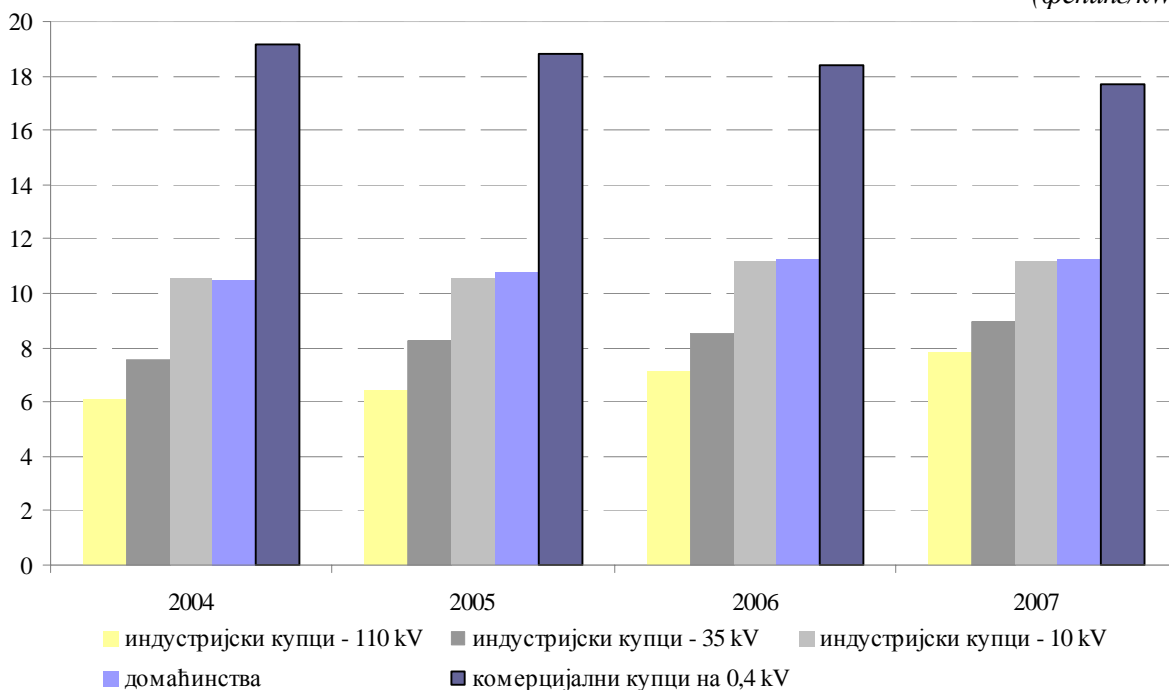
Користићен извор: Еуростат 45/2008

² Према методологији Еуростата - У методологији Еуростата од јуна 2007. године купци су рангирано према опсегу потрошње, а упоредни подаци се уобичајено дају за домаћинство Дц, које карактерише годишња потрошња између 2.500 и 5.000 kWh, и индустријског купца Иц којег карактерише годишња потрошња између 500 и 2.000 MWh.

ПРИЛОГ Б.2: Тренд просјечних регулисаних цијена и структура потрошње у БиХ

Тренд кретања просјечних регулисаних цијена у БиХ по категоријама крајње потрошње (фенинг/кWh)

Структура потрошње електричне енергије у Босни и Херцеговини током 2007. године

